

БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ СФЕРИ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ПОСЛУГ: НЕОБХІДНІСТЬ, ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Становлення соціального ринкового господарства потребує пріоритетного розвитку механізму бюджетного фінансування сфери соціально-культурних послуг. Пріоритетність у даному випадку обумовлена функціональною роллю держави як інституту, що покликаний забезпечити право на соціальний захист, певний рівень життя всім соціальним групам, створення умов для вільної й рівноправної діяльності громадян. Крім того, надаючи гарантії допомоги потерпілим під час надзвичайних подій, держава через соціальну політику зберігає стабільність у суспільстві, що дозволяє йому розвиватися без значних потрясінь, заколотів і революцій [1, с. 82].

Задоволення потреб громадян у соціально-культурних послугах має здійснюватись шляхом реалізації обґрунтованої бюджетної політики, головним інструментом якої виступає соціально-орієнтований бюджет. На цьому особливо наголошує професор В. Федосов, підкреслюючи, що побудова соціальної держави – це не просто комплекс економічних заходів. «Насамперед, це шлях суспільного розвитку, заснований на демократії, на повазі до людини як найвищої цінності, до її свобод, це філософія суспільного буття і спосіб мислення» [2, с. 28].

Тому до першочергових завдань держави в сфері соціально-культурних послуг необхідно віднести: фінансування заходів із підтримки найвразливіших верств населення, а саме забезпечення своєчасних виплат пенсіонерам, надання допомоги безробітним, адресної допомоги незахищеним верствам населення та сім'ям з дітьми; забезпечення економічно ефективного задоволення потреб своїх громадян в суспільних благах у таких галузях, як охорона здоров'я, освіта, культура на рівні соціальної достатності, а не мінімальної потреби.

Аналізуючи стан бюджетного фінансування згаданої сфери, слід зазначити, що соціально-культурні видатки займають вагоме місце у зведеному бюджеті і мають тенденцію до збільшення. Так, якщо в 2004 році видатки на сферу соціально-культурних послуг загалом склали лише 29,7 % об'єму коштів, то вже у 2005 році їх частка збільшилась до 41,0 %, а в 2008 році зафіксовано максимальний обсяг видатків – 57,0 %. В умовах економічної кризи при складанні бюджету на 2009 рік держава не відхилилась від наміченого курсу – соціально-орієнтованого бюджету та запланувала видатки на розвиток людського капіталу – освіту, охорону здоров'я, соціальний захист в розмірі 42,1 % від загального обсягу видатків [3, с. 92].

Незважаючи на те, що питома вага бюджетних видатків на сферу соціально-культурних послуг зростає, існують певні проблеми, які суттєво зменшують соціально-економічний ефект цих видатків, зокрема: недостатні розміри фінансування такої сфери, непослідовність та фрагментарність фінансування, неефективна його структура (основна вага витрат припадає на заробітну плату, що веде до занепаду матеріальної інфраструктури), відсутність стимулів для переходу до децентралізованого фінансування частини соціально-культурних витрат.

Враховуючи вищезазначені проблеми бюджетного фінансування сфери соціально-культурних послуг, варто відзначити, що пріоритетними напрямками його вдосконалення є:

- ухвалення соціально-культурної доктрини з визначенням стратегічних і тактичних соціальних цілей держави, концепції соціально-культурної політики, механізмів та засобів вирішення важливих завдань у цій сфері;

- запровадження інструментів адресності соціальної політики та чітке їх спрямування на ті прошарки населення, які безпосередньо потребують державної підтримки;

- встановлення для програм соціально-культурного розвитку держави комплексу обов'язкових стандартів і нормативів, забезпечення їх наукової обґрунтованості, прозорості та громадського контролю під час їхнього визначення і застосування;

- впровадження засобів заохочення участі суб'єктів господарювання у вирішенні соціально-культурних завдань на загальнодержавному або місцевому рівні, активне пропагування цінностей та стандартів соціально відповідального бізнесу;

- вдосконалення механізму контролю за цільовим використанням бюджетних коштів на сферу соціально-культурних послуг.

Отже, окреслені стратегічні напрями вдосконалення бюджетного фінансування сфери соціально-культурних послуг та першочергові заходи, які потребують реалізації, слід впроваджувати, виходячи з необхідності випереджаючого розвитку національної економіки в нинішніх умовах глобалізації та посилення світової конкуренції.

Література

1. Москаленко В. В. Соціальна політика в Україні: основні завдання та пріоритетні напрями / В. В. Москаленко // Наукові праці. Том XII. – 2001. – № 3. – С. 82–83.

2. Федосов В. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями / В. Федосов, В. Опарін, С. Львовчкін. – К.: КНЕУ, 2002. – 387 с.

3. Нікітіна Л. Л. Механізм розподілу видатків держави як важливий інструмент боротьби із світовою фінансовою кризою / Л. Л. Нікітіна // Економічний простір. – 2009. – № 25. – С. 90–96.